

Régi jó Budapest

Köztudomású, hogy két önálló, külön város volt Pest és Buda, de sőt még Óbuda is. 1873-ban egyesítették a három várost, amelynek összlakossága akkor 270.526 lélek volt. (Pest 200.476, Buda 53.948, Óbuda 16.102.)

Nagy viharok előzték meg az egyesülést úgy a parlamentben, valamint Pest és Buda városok képviselőtestületeiben is. Az első indítványt a parlamentben Wahrmann Mór, a múlt század 70-es éveinek kiváló fináncpolitikusa nyújtotta be s azt kívánta: „utasítsák a minisztériumot, hogy Buda és Pest városokkal értekezzenek e két város bel-igazgatási egyesítése felett és ha ez lehető, a két városnak ezen alapon leendő közigazgatási egyesítéséről még azon évben törvényjavaslatot terjesszen elő”.

Nem érdektelen, hogy az egyesítés ellen legélesebben Szentkirályi Mór volt pestvárosi főpolgármester (röla neveztek el a Szentkirályi-utcát) szállt sikra. Nyomós érvül hozta fel Szentkirályi az egyesítés ellen azt a tény, hogy Buda lakosságának nagyrésze német s az egyesítés következtében az elnémetesedés veszedelme fenyegeti Pest színmagyar képviselőtestületét.

1871 novemberében — 75 évvel ezelőtt nyújtotta be az akkori belügyminiszter a törvényjavaslatot a főváros bel-igazgatási szervezetéről. Így született meg az 1872 : XXXVI. törvények, amely Buda, Pest, Óbuda és a Margitsziget egyesítését kimondotta.

A törvény parlamenti tárgyalásaiban élénk részt vett Jókai Mór is, aki mindig szívén viselte a főváros érdekeit. Fel is szólalt s főleg a törvényjavaslatba felvett virilis (vagyonon alapuló) szavazati jog intézményét ellenezte. Kifogásolta az értelmiség érdekében, mert a hullámzó természetű fővárosi vagyon tulajdonosainak érdemnélküli előjogot biztosít.

— „Csak egy egészséges népképviselő az, amely Buda-Pestet valószínűs nagyvárossá, Magyarországnak nagy metropolisává képes tenni” — mondotta Jókai.

— „A népképviselőnek legnagyobb ellensége az érdekképviselő.” (Élénk helyeslés balfelől.)

— „Minden érdekképviselő között a közügyre a leggonoszabb az, amelyet partikuláris érdeknek és képviselőnek nevezünk.” (Taps a baloldalon.)

— „Évtizedek óta foly a küzdelem a pesti gentry és a pesti mező-lábosnak csúfolt világ közt. (Tetszés nyilatkozatok balfelől, mozgás jobbfelől.)

— „Legyenek megnyugodva, képviselőtársaim a túloldalon, a virilistörvény a jelen kormány számára készült és élni fog mindaddig, míg az megtér a maga atyáihoz (Nagy derűtség.), akkor ez is követni fogja az ő szüleit. (Taps és derűtség.)

Persze, akkor még ellenzéki képviselő volt Jókai és fiatal (45 éves). Életének jele útján alig volt túl. (80 éves korában halt meg.) De idealista maradt élete végéig. Minden gondolatában, minden cselekedetében.

Életrajzát egyszer maga is megírta 30 sorban, amelyből álljon itt néhány sor:

— „... voltam szegény ördög, aki zsidó gyerekeket tanít magyar nyelvre havi két forintért s voltam komoly vállalatok szerencsés igazgatója. Volt a nyakamon kötélhurok és érdemszalag. Voltam szeretőre és talán gyűlölve, mint senki más. Mennyi drámát láttam, ami valóság volt és mennyire meg kellett győződnöm arról, hogy a civilizált társadalomnak alapja: a Becsület, az Emberszeretet, az Igazság.”

Ez a szegény idealista, amikor 73 éves korában feleségül vette a Grosz Mór géplakatos szépséges és 19 esztendő leányát — a színpadon is tehetséges Nagy Bellát — szakított mindennel és mindenkivel s csak a szerelmének és megtalálni vélt boldogságának élt.

És megírta — mintegy mentségül — híres regényét, amely az ő saját életregénye s amelynek címe szállóigévé lett vele kapcsolatban is: „Öreg ember — nem vén ember”.

Alig néhány perccel a halála előtt a felesége az ágya szélén ült és kérdezte:

— Szeretnél friss levegőt? Kinyissam az ablakot?

— Én senkit és semmit a világon nem szeretek, csak téged...

Ezt írja róla egyik életrajzírója s hozzáfűzi, hogy ennek a csodálatos agastyánnak utolsó ifjú lendülete a halhatatlannak tűnő életenergia olyan tüneménye, mint a mécs utolsó fellobbanása vagy az égítést végső fölrobbanó fénykévéje.

Dr. Kovács Jenő

Közp. nyomt. XX. é. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságikék				Oszályozás
Szerző:	Kovács Jenő			92
Cím:	Régi jó Budapest			
Forrás:	Földmívelő Napló			
(Hely)	1946 dec. 7.	(Idő)	(Köt. v. fiz.)	
(Oldal)				
Helyszám		Személy		

Budapesti székfővárosi házi nyomdáján 1941. 9086.